

2025-06-04
Finansdepartementet
Fi2025/00457

Internetstiftelsens remissvar på AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Stiftelsen för Internetinfrastruktur ("Internetstiftelsen") har beretts tillfälle att yttra sig över AI-kommissionens Färdplan för Sverige.

Om Internetstiftelsen

Internetstiftelsen är en oberoende, affärsdriven och allmännyttig organisation. Vi verkar för ett internet som bidrar positivt till människan och samhället.

Vi är en stiftelse och vår urkund slår fast att vi ska säkerställa en stark och säker infrastruktur för internet som tillgodoser dagens och framtidens behov i Sverige samt främja forskning, utbildning och undervisning med inriktning på internet. Vi ansvarar för internets svenska toppdomän .se och sköter även drift och administration av toppdomänen .nu. Intäkterna från affärsverksamheten finansierar en rad satsningar i syfte att möjliggöra att människor kan nyttja internet på bästa sätt och att ge kunskap om internetanvändningen i Sverige samt digitaliseringens påverkan på samhället.

Vi tillhandahåller evenemang och utbildningsinsatser som gör det enklare att förstå och använda internets tjänster och som bidrar till ökad kompetens och fler möten som främjar internetinnovation. Internetstiftelsens största satsning, som finansierats med intäkter från domännamnsverksamheten, har varit att ta ansvar för att finansiera, etablera och utveckla en identitets- och behörighets-federation för skol- samt vård- och omsorgssektorn. Med våra federationer; Sambi och Skolfederation, förenklar vi inloggning och höjer säkerheten i identitets- och kontohantering för både användare och leverantörer.

Vi tycker om och tror på internet och brinner för att dela med oss av vår kunskap. Vår vision är att alla i Sverige vill, vågar och kan använda internet.

Sammanfattning

AI-kommissionens färdplan innehåller många ambitiösa förslag, men brister i struktur, prioritering och sammanhang. Förslagen är fragmenterade och saknar tydlig prioriteringsordning, vilket försvårar genomförande och riskerar handlingsförlamning. Sambanden mellan åtgärderna är oklara, vilket minskar möjligheten till samordnade insatser. Vi efterlyser ett strategiskt ramverk som kopplar samman förslagen med tydliga mål och prioriterar insatser med störst samhällsnytta.

AI-kommissionen lyfter vikten av data för AI-utvecklingen, men föreslår samtidigt en förändrad syn på sekretessregler. Därtill avsätts ingen budget för dataområdet. Internetstiftelsen betonar behovet av proportionalitetsbedömningar för att säkerställa ett rättssäkert och effektivt datautnyttjande, samt tillse behovsenlig budget. Vad gäller AI och samhällets säkerhet anser vi att AI-kommissionens resonemang är viktigt men bristfälligt, då det saknas tydlighet kring vilka samhällsviktiga verksamheter som omfattas och om befintlig lagstiftning redan täcker in frågorna.

Skolan och utbildningssystemet har helt uteslutits från färdplanen, vilket är allvarligt. Digital kompetens och förståelse för AI måste byggas från tidig ålder. Internetstiftelsens rapporter visar att AI redan är en självklar del av barns digitala vardag, vilket gör skolans roll avgörande. Vi föreslår att skolan omedelbart integreras i den nationella AI-strategin. Vi instämmer i behovet av svenskt ledarskap i EU-frågor och ser värde i öppna samrådsstrukturer för att stärka svensk position. Vi betonar vikten av öppna standarder, öppen källkod och tillgång till öppna data. Dessa element saknas som strategiska byggstenar i färdplanen.

Övergripande synpunkter

AI-kommissionens färdplan innehåller ett omfattande batteri av förslag, men vi ser betydande utmaningar med struktur, sammanhang och prioritering.

- Förslagen är många och fragmenterade, vilket försvårar överblicken och riskerar att skapa handlingsförlamning snarare än handlingskraft. Utan en tydlig riktning blir det svårt för aktörer att mobilisera och samordna insatser på ett effektivt sätt.
- Avsaknaden av en tydlig prioriteringsordning gör det svårt att bedöma vilka åtgärder som bör genomföras först för att skapa störst nytta för samhället. Detta skapar osäkerhet hos beslutsfattare och riskerar att fördröja viktiga satsningar.
- Sambanden mellan förslagen framstår som otydliga. Det saknas vägledning kring hur de olika initiativen samverkar eller bidrar till de övergripande målsättningarna. Det finns därmed en risk att välmenande insatser drar åt olika håll och därigenom tappar sin samlade kraft.

Vi efterlyser därför ett övergripande strategiskt ramverk som knyter samman samtliga förslag med tydliga mål och mätbara effekter. Ett sådant ramverk bör lyfta fram ett mindre antal prioriterade åtgärder med hög påverkan och visa hur dessa bidrar till att möta samhällets mest angelägna behov – särskilt inom områden som digital bildning, utbildning och tillgång till data.

Vår förhoppning är att det fortsatta arbetet med färdplanen leder till ett mer fokuserat och samordnat program för att stärka Sveriges förmåga att tillvarata AI:s möjligheter på ett inkluderande och hållbart sätt.

Synpunkter på specifika delar

Data som en förutsättning för AI-utvecklingen

AI-kommissionen lyfter data som en förutsättning för AI-utvecklingen, och vi noterar bland annat ett paradigmskifte i offentlighets- och sekretesslagen (OSL), där man vill gå från att sekretess är huvudregel till att vara undantag, samt utökning av sekretessbrytande reglering.

Vi noterar också att budget för dataområdet är satt till noll. Det är viktigt att tillräckliga medel tillsätts för att arbeta med det data som behöver tillgängliggöras.

Förslag: Tillse att reglering som kan riskera inskränka enskildas personliga integritet föregås av proportionalitetsbedömningar.

Förslag: Gör en översyn av kostnadsförslagen för dataområdet.

AI och samhällets säkerhet

AI-kommissionen anser att den som ansvarar för en samhällsviktig verksamhet måste ta hänsyn till påverkan på Sveriges digitala suveränitet när beslut fattas om AI-användning i verksamheten. Vi anser att det är en viktig poäng som görs av AI-kommissionen men saknar djupare analys av vilka samhällsviktiga verksamheter som bör omfattas. Frågan är dessutom mer komplex än vad betänkandet ger sken av och täcks av annan lagstiftning.

Förslag: Det bör främst utredas om inte kraven redan täcks av befintlig lagstiftning. Det bör också förtydligas vilka samhällsviktiga verksamheter som omfattas, i vilken utsträckning och på vilket sätt.

AI i skolan

Internetstiftelsen är starkt kritiska till att utbildningssystemet, inklusive skolan, utesluts från kommissionens uppdrag. Att bygga en AI-förberedd befolkning kräver att digital kompetens och förståelse för AI börjar i tidig ålder. Detta är inte bara en fråga om arbetsmarknadens behov – det handlar om demokratiskt deltagande och motståndskraft mot desinformation.

Barn och unga lever i digitala miljöer formade av komplexa system och globala aktörer. Vi måste möta denna verklighet med öppenhet, inte bara se risker utan även förstå och arbeta med de möjligheter som finns. Enligt Internetstiftelsens rapporter *Svenskarna_ och internet 2024*¹ samt *Barnen och internet 2024*² är artificiell intelligens redan en självklar del av barns vardag och skolarbete. Sju av tio barn och unga mellan 12 och 19 år använder generativ AI, och i princip alla barn är uppkopplade varje dag. Internet är en integrerad del av deras livsmiljö, och sociala medier har blivit den viktigaste källan till samhällsinformation och nyheter bland barn och unga i Sverige. Detta understryker vikten av att skolan både förstår och förhåller sig till denna verklighet, samt aktivt rustar eleverna med relevanta kunskaper och förmågor för att kunna navigera kritiskt och ansvarsfullt i ett digitalt samhälle.

Förslag: Skolan bör omedelbart integreras i den nationella AI-strategin, med mål om att främja teknisk och etisk AI-kompetens från grundskolenivå. Demokratiperspektivet måste också beaktas, det vill säga likvärdig utbildning och förståelse för hur AI påverkar individ och det samhälle vi lever i.

Ledarskap och styrning

Vi *instämmer i* att Sverige bör vara aktivt och driva prioriterade frågor inom EU. Att inrätta öppna och transparenta strukturer för samråd med näringsliv, akademi och representanter för kommuner och regioner, möjliggör, som AI-kommissionen anger, att svenska förhandlare har tillgång till information om den senaste utvecklingen och svenska intressen på området. Detta bidrar till att Sveriges regering har stöd och relevant kunskap i förhandlingarna på EU-nivå.

Övriga synpunkter

Vi vill lyfta specifika delar som vi anser saknas i färdplanen.

Digital inkludering och tillgänglighet

Det finns inget tydligt resonemang kring hur AI-utveckling ska utformas så att alla kan ta del av och påverka den. Detta riskerar att förstärka digitala klyftor. Det är av vikt att alla i Sverige har möjlighet att förstå, ta egna initierade beslut och komma i gång med generativ AI. Enligt Internetstiftelsens rapport *Svenskarna och AI 2024* har idag omkring en tredjedel av den vuxna befolkningen i åldern 18-84 år använt något AI-verktyg, men det är fortsatt stora klyftor mellan unga och äldre³.

Förslag: Inrätta ett nationellt program för digital delaktighet kopplat till AI för att möjliggöra att alla kan ta del av och påverka AI-utvecklingen.

Offentligt värde och öppenhet

Vi betonar vikten av öppna standarder, öppen källkod och tillgång till öppna data. Dessa element saknas som strategiska byggstenar i färdplanen.

Förslag: Gör öppenhet till en grundprincip i AI-strategin och inkludera stöd till ekosystem för öppna och transparenta lösningar.

Ärendet har beretts av Vice President Federated Services Anna Kelly, Senior Vice President Communications & Public Benefit Jannike Tillå och senior legal counsel Filippa Murath.

För Internetstiftelsen

Carl Piva